

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

وَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً

“Benim Ümmetim de Yetmiş Üç Fırkaya Ayrılacaktır” Hadisinin Şerhi

Abdullah Ömer'e

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Ben Afganistan'dan Abdullah, Allah sizi korusun Şeyhimiz.

Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: إلى ثلاثة وسبعين فرقة وكلها في النار ما عدا واحدا “Benim ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi ateştedir (cehennemdedir).”

Sizden bu hadisi şerh etmenizi rica ediyorum.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Birincisi: Hakkında sormuş olduğun hadis, sorunuzda aktardığınız şekilde değildir. Nitekim biz, H. 24 Rabi'u'l Âhir 1439 M. 11/01/2018 tarihinde yayınladığımız bir soru cevapta, bu hadis-i şerifin muhtelif ziyadelerle birlikte çeşitli rivayetlerini arz etmiş ve cevabın sonunu şu şekilde tamamlamıştık (“**Biri hariç hepsi ateştedir**” şeklindeki birinci ziyadeyi, birçokları hasen olarak görmüştür... “**Biri hariç hepsi cennettedir**” şeklindeki ikinci ziyadeye gelince; birçokları zayıf olarak görürken çok az kişi sahih veya hasen olarak görmüştür... Binaenaleyh benim için racih olan da, “**biri hariç hepsi ateştedir**” şeklinde alınan ziyadedir. “**Biri hariç hepsi cennettedir**” şeklindeki son rivayete gelince; yukarıda bahsettiğimiz iki ziyadeye dair rivayetlere göre bu alınmamalıdır.) Bahsi geçen soru cevapta aktardıklarımıza binaen, itimat edilmesi ve istidlalde bulunulması gereken rivayetler aşağıdaki rivayetlerdir:

- Tirmizi Sünen'inde, Ebi Hureyra'dan Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini tahric etmiştir: تَفَرَّقَتِ الْيَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ أَوْ اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً وَالنَّصَارَى مِثْلَ ذَلِكَ وَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً “**Yahudiler yetmiş bir veya yetmiş iki fırkaya ayrıldılar, Hıristiyanlar da aynı şekilde. Benim ümmetim ise yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır.**” Said, Abdullah İbn Amr ve Avf İbn Malik'in bâbında, Ebu İsa'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: Ebu Hureyra'nın hadisi, hasen sahih hadistir. Tirmizi'nin Abdullah İbn Amr'dan Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini bildirdiği başka bir rivayette şu şekilde geçmektedir: ... وَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ تَفَرَّقَتْ عَلَى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ مِلَّةً وَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً قَالُوا وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي “**İsrailoğulları yetmiş iki millete (fırkaya) ayrıldı. Benim ümmetim ise yetmiş üç millete ayrılacaktır. Bir millet hariç hepsi ateştedir (cehennemdedir). Dediler ki, o hangisidir ey Allah'ın Rasulü! (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) dedi ki: Benim ve ashabımın (yolundan gidenlerdir)**” Ebu İsa, bu hadis hasen-garibtir dedi...

- Hâkim Müstedrek Ale's Sahiheyne'de, Ebi Amir Abdullah İbn Lahey'den şöyle dediğini tahric etmiştir: Muaviye Ebi Sufyan ile hacca gittik. Mekke'ye geldiğimizde, Mekke'de öğle namazını kılınca kalktı ve Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle dediğini söyledi: Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: ... وَسَبْعِينَ مِلَّةً، وَتَفْتَرِقُ هَذِهِ الْأُمَّةَ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ كَلْمًا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً وَهِيَ الْجَمَاعَةُ “**Kitap ehli dinlerinde yetmiş iki millete (fırkaya) ayrıldılar. Bu ümmet ise yetmiş üç millete (fırkaya) ayrılacaktır. Biri hariç hepsi ateştedir. O biri ise cemaattir (Ben ve Ashâbımın yolu üzere olanlardır.)**” Hâkim, bunların hadisin tashihi konusunda kendisiyle delil getirilen isnadlar olduğunu söyledi... Bunu, Zehebî onaylamıştır.

- Bunun bir benzerini de Ebu Davud Sünen'inde ve İbn Mâce tahriç etmiştir.

İkincisi: Bu hadis için bizim tercih ettiğimiz anlam ise, aşağıdaki şekildedir:

1- Ayrılma ve bölünmenin şeriatla en çok kullanılan şekli, akide, din usulü, kesin (deliller) ve beyinatlar (açık deliller) hususunda ayrılığa düşmek anlamındadır:

- Allahu Teala şöyle buyurmuştur: وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَخَلَفُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ **“Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte bunlar için büyük bir azap vardır.”** [Al-i İmran 105]

- Allahu Teala şöyle buyurmuştur: وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ **“Kendilerine kitap verilenler ancak o açık delil (Peygamber) kendilerine geldikten sonra ayrılığa düştüler.”** [Beyyine 4]

- Allahu Teala şöyle buyurmuştur: إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ **“Allah katında hak din İslam'dır. Kitap verilenler, kendilerine ilim geldikten sonradır ki, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler. Allah'ın ayetlerini inkâr edenler bilmelidirler ki Allah'ın hesabı çok çabuktur.”** [Al-i İmran 19]

- Allahu Teala şöyle buyurmuştur: إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِبَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ **“Dinlerini parça parça edip guruplara ayrılanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a kalmıştır. Sonra Allah onlara yaptıklarını bildirecektir.”** [En'am 159]

2- Burada bu hadislerde geçen cemaat, şeriatla, İslam akidesi üzerinde birleşmiş olan Müslümanların cemaati olarak adlandırılmaktadır. Zira bu anlamı açıklayan şerî nâsslar gelmiştir. Bunlardan biri de Abdullah İbn Musud'un şöyle dediği Müttefekun Aleyh hadisidir: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: لَا يَجِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا بِإِحْدَى ثَلَاثِ النَّيْبِ الرَّانِي وَالنَّفْسِ بِالنَّفْسِ وَالتَّارِكِ لِدِينِهِ الْمُفَارِقِ لِلْجَمَاعَةِ **“Allah'tan başka itaat edilecek kimse tanımayan benim de Allah'ın kulu ve elçisi olduğumu kabul ederek Müslüman olan kişinin kanı ancak şu üç şeyden biri ile helal olur; 1- Zina eden evli kimse, 2- Cana karşı can, 3- Dinini terk edip İslam cemaatinden ayrılan kimse.”** [Bu, Müslim'in rivayetidir.] Bu hadis-i şerifte Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, cemaatin terk edilmesini, dinden çıkmak ve onu terk etmek olarak açıklamıştır. Çünkü dinini terk eden, cemaatten ayrılmak olarak nitelendirmiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki; cemaatten bu anlamda ayrılmak, küfre girmek ve dinden ve milletten çıkmaktır...

- İbn Hacer tarafından yazılan Sahih-i Buhari'nin şerhi Fethul Bâri'de aşağıdaki şekilde geçmektedir:

[... Dininden ayrılmak sözü, Ebu Zer'in el-Kuşmîheniyyi ve diğerlerinden yaptığı rivayette de aynı olup cemaati terk eden ve dinden çıkandır. Ancak Nesefî, Serahsî ve el-Müstemlî'de, dinden çıkandır. Et-Tibiyyu, dinden çıkmanın, doğru yoldan saparak dini terk eden ve ondan çıkan olduğunu söylemiştir. Müslim'in rivayetinde, dinini terk eden cemaat ve dinden ayrılandır. Sevrî'nin rivayetinde cemaatten ayrılandır... **Cemaatten kastedilen, Müslümanların cemaatidir. Yani irtidat ederek onlardan ayrılan ve onları terk edendir. Zira bu, terk eden veya ayrılan için bir sıfattır...** Beydâvî şöyle dedi; **dinini terk etmek, ayrılan için vurgulayıcı bir sıfattır. Yani Müslümanların cemaatini terk eden ve onların hepsinden çıkan kimsedir...**] Bitti.

3- Hadisin farklı rivayetlerindeki Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu sözlerine gelince: وَتَفَرَّقُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ **“Bu ümmet ise ayrılacaktır.”** وَتَفَرَّقُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ **“Bu millet ayrılacaktır.”** Buradaki ümmet veya milletin, İslam dinine iman eden İslam ümmeti olduğu gayet açıktır. Nitekim Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ümmet rivayetine kendi nefisini **“Benim ümmetim”** sözünü eklerken Sallallahu Aleyhi ve Sellem diğer rivayetlerde bunu **“bu ümmet”** ve **“bu millet”** şeklinde bildirmiştir. Hadisin ümmeti sınırlandırdığı ve milleti sınırlandırdığı gayet açıktır ki bu da, İslam ümmetidir...

4- Bilindiği üzere İslam'da ihtilafın, kimisi kınanır ve kimisi de övülür. Övülen ihtilafa gelince; bu, nâssları anlamadaki ihtilafa binaen içtihadî meselelerdeki ihtilaftır. Burada isabet eden için iki sevap ve hata eden içinse bir sevap vardır. Tıpkı Buhari'nin Sahih-i Buhari'de Amr İbn Âs'dan Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'i şöyle derken işittim dediğini rivayet ettiği

hadiste geçtiği gibi: **"Hakim ictihad eder ve ictihadında isabet ederse iki sevap kazanır, hata ederse bir sevap kazanır."** Kınanan (zemmedilen) ihtilafa gelince; bu, akidede, beyyinatlarda (açık delillerde) ve kesin (delillerdeki) ihtilaftır. Dolayısıyla bu, hevaya binaen ihtilaf olmasından dolayı sahibini İslam'dan çıkaran bir ihtilaftır. Tıpkı bidatlerini inkar etmeyen bidat ehlinin ihtilafı, İmam ve sahibini İslam'dan çıkarmayan kınanan bir ihtilaftan dolayı ondan başkasına itaat etme hakkındaki ihtilaf gibi...

Üçüncüsü: Yukarıda geçen mülahazalara dayalı olarak ve onları dikkate alarak Yahudi ve Hristiyanların ayrılması ve İslam ümmetinin ayrılması hakkındaki hadis-i şerifi anlayabiliriz... Bunun şerhi de aşağıdaki şekildedir

1- Allah Subhanehu, Musa Aleyhisselam'ı, İsrailoğullarına hak bir din ile gönderdi. Ona iman eden iman etti, onunla birlikte hak bir akide ve tevhit üzerinde birleştiler, böylece tek bir mümin millet oldular... Ancak zamanla insanlardan bir grup bu millettten çıkarak din hususunda onunla ihtilafa düştüler. **"Kitap ehli dinlerinde yetmiş iki millete (fırkaya) ayrıldılar."** Dolayısıyla akidelerinde ve Musa Aleyhisselam'ın dininin beyyinatlarında (açık delillerinde) ve kesin (delillerinde) ayrılığa düştüler. Böylece onun dininden çıktılar ve kâfirlerden oldular. Nitekim Musa'nın dininden çıkan ve dinin usulündeki görüş farklılıklarından dolayı başka milletlerden olan bu fırkalar; **"Kitap ehli dinlerinde yetmiş iki millete (fırkaya) ayrıldılar."** Yetmiş veya yetmiş bir fırkaya ulaştılar. İşte bunların tamamı küfür milletleri olup ateş (cehennem) ehлиндendirler. Musa'nın dini üzere, yani Musa Aleyhisselam'ın milleti üzere kalan millete gelince; o, yetmiş bir veya yetmiş ikinci millettir. Bunlar, hak ehli ve cennet ehлиндendirler. Allah'ın Nebi'si Musa Aleyhisselatu ve's Selam'a tabi olmasından dolayı kurtuluşa eren fırka işte budur...

2- Aynı şekilde Allah Subhanehu, İsa Aleyhisselam'ı, İsrailoğullarına hak din ile gönderdi. Ona iman eden iman etti, onunla birlikte hak bir akide ve tevhit üzerinde birleştiler, böylece tek bir mümin millet oldular... Ancak zamanla insanlardan bir grup bu millettten çıkarak din hususunda onunla ihtilafa düştüler. Dolayısıyla akidelerinde ve İsa Aleyhisselam'ın dininin beyyinatlarında (açık delillerinde) ve kesin (delillerinde) ayrılığa düştüler. Böylece onun dininden çıktılar ve kâfirlerden oldular. Nitekim İsa'nın dininden çıkan ve dinin usulündeki görüş farklılıklarından dolayı başka milletlerden olan bu fırkalar, yetmiş bir fırkaya ulaştılar. İşte bunların tamamı küfür milletleri olup ateş (cehennem) ehлиндendirler. İsa'nın dini üzere, yani İsa Aleyhisselam'ın milleti üzere kalan millete gelince; o, yetmiş ikinci millettir. Bunlar, hak ehli ve cennet ehлиндendirler. İsa Aleyhisselam'a tabi olmasından dolayı kurtuluşa eren işte bu firkadır...

3- Sonra Allah Subhanehu, Nebisi Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'i, hak din ve tevhit akidesi üzere gönderdi. Müslümanlar O'na iman ettiler ve Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile kerim sahabesinin iman ettiği akide üzerinde bir araya geldiler. Bu bir araya gelmelerinden dolayı İslam ümmeti, İslam milleti ve cemaati oldular... Ancak bu Müslümanların kavimlerinden bazıları, Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in dininden çıktılar (çıkacaklar) ve iman, İslam akidesi, İslam'ın kesin (delilleri) ve beyyinatları (açık delilleri) gibi Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, sahabesi ve Müslümanların cemaatinin üzerinde oldukları şeylerde ihtilafa düştüler... Böylece bu İslam'dan çıkan kavimlerden her biri, İslam milletinden farklı bir fırka veya millet oldular. Çünkü İslam akidesine aykırı olan akidelere iman ettiler... İslam ehline tabi olan, sonra İslam'dan çıkan bu fırkalar, yetmiş iki fırkaya/millete ulaştılar veya ulaşacaklar. Bunların tamamı küfür fırkaları olup onlar ateş ehлиндendirler... Geriye ana fırka olan yetmiş üçüncü fırka/millet kaldı. Bu fırka, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem ve kerim sahabesinin üzerinde olduğu şeylere iman eden İslam cemaati ve milletidir. Bu fırka, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe ve kaza ve kadere, bunların hayrının ve şerrinin Allah Tebâreke ve Teala'dan olduğuna iman eden İslam ümmetidir... Bu fırka, bir bütün olan İslam ümmetidir ve kurtuluşa eren ve cennet ehline olan işte bu firkadır. Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem ve sahabesinin üzerinde olduğu şey üzerinde bir araya gelen işte bu fırka ve millettir ve işte bu cemaattir.

Dördüncüsü: Hadisin ve vakiasının anlamına yönelik bu şerhe binaen, aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

1- Kurtuluşa eren fırka, genel anlamıyla İslam ümmetidir. Zira o, her ne kadar sahipleri bir takım görüş ve fikirlerde ihtilaf etmiş ve akidenin fûrûları ve şerî hükümler ve benzerleri gibi diğer meselelerde mezhepler olsa da İslam akidesi, dinin kesin (delilleri) ve beyyinatları (açık delilleri) üzerinde bir araya gelmiştir... Kurtuluşa ermesinin ve cennet ehlinden olmasının sebebi ise, İslam akidesine, kesin (delillerine) ve beyyinatlarına (açık delillerine) iman etmiş olmasıdır... Buna göre:

a- Eş'ari, Maturidi ve diğer kelim mezhepleri gibi Ehl-i Sünnet ve'l Cemaat, aynı şekilde "Selefi" olarak adlandırılanlar, hadis ehli, diğer İslami makale ve fikri mezhep sahipleri... Bunların hepsi, Allah'ın izniyle kurtuluşa eren fırka ehlindedirler. Çünkü onlar, Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e tabi olmuşlar ve İslam akidesine, kesin (delillerine) ve beyyinatlarına (açık delillerine) iman etmişlerdir.

b- Hanefiler, Malikiler, Şafiiler ve diğer fikhî mezhepler gibi çeşitli fikhî mezhepler ve çeşitli mezheplere tabi olanlar... Bunların hepsi Allah'ın izniyle kurtuluşa eren fırka ehlindedirler. Çünkü onlar, Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e tabi olmuşlar ve İslam akidesine, kesin (delillerine) ve beyyinatlarına (açık delillerine) iman etmişlerdir... Onların aralarındaki ihtilaf, onları İslam'dan çıkarmaz.

c- Hizb-ut Tahrir, Müslüman Kardeşler, Tebliğ Cemaati, cihadi cemaatler, selefi cemaatler ve diğerleri gibi bu asrımızda sahada çalışan İslami cemaatler ve İslami hareketler... Bunların hepsi Allah'ın izniyle kurtuluşa eren fırka ehlindedirler. Çünkü onlar, Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e tabi olmuşlar ve İslam akidesine, kesin (delillerine) ve beyyinatlarına (açık delillerine) iman etmişlerdir... Onların aralarındaki ihtilaf, onları İslam'dan çıkarmaz.

Bu nedenle İslam ümmetinden herhangi bir grubun, bu hadis-i şerife binaen kendisinin kurtuluşa eren fırka ve kurtuluşa eren taife olduğunu iddia etmesi doğru değildir. Çünkü bu anlam, kendisine muhalif olan Müslümanları İslam dairesinden küfür dairesine çıkarır ve bu hiçbir şekilde doğru değildir. Dolayısıyla İslam akidesine iman eden ve onun kesin (delillerine) ve beyyinatlarına (açık delillerine) sınımsız sarılan Müslümanların tamamı, Allah'ın izniyle kurtuluşa eren fırka ehlindedirler.

4- İslam dairesinden çıkan, kafir olan, böylece helak olan ve ateş ehlinden olmayı hak eden fırkalar ise, dine muhalefet eden, Müslümanların akidesinden ayrılan, İslam ve onun kesin (delilleri) ve beyyinatları (açık delilleri) hususunda haddi aşan, Allah'a bir başkasını eş tutan, Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den sonra Peygamber benimseyen, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetini veya benzerlerini inkar eden fırkalar... Tıpkı Dürziler, Nusayriler, Bahailer, Kadıyaniler ve İslam dışındaki diğer kâfir fırkalar gibi... Onların bir benzerleri de Musa Aleyhisselam'ın dininden çıkan Yahudiler, Aziz Aleyhisselam'ı Allah'ın oğlu olarak kabul eden kavim ve onların Allah'ın oğlu olarak kabul ettikleri İsa Aleyhisselam'a tabi olanlar... İşte bunlar, akidelerinden, yani iki kerim Nebi'nin akidesinden ve dininden ayrılmışlar ve böylece kâfirlerden olmuşlardır.

Umarım hadisin anlamı, bu şerh ile birlikte açıklığa kavuşmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

**Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta**

**H. 16 Cemâde'l Âhir 1442
M. 29/01/2021**

Cevaba, Emir'in aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4096/>